

N:o 30.

Ank. till Riksd. kansli den 13 april 1891, kl. 12 midd.

*Lagutskottets utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition
angående vissa förändringar i lagstiftningen rörande
handeln med vin och maldrycker m. m.*

Kongl. Maj:t har den 31 sistlidne januari till Riksdagen aflåtit en så lydande proposition (N:o 42):

»Under åberopande af bifogade utdrag af protokollet öfver civil-ärenden för denna dag vill Kongl. Maj:t härmed inhemta Riksdagens yttrande öfver de i statsrådsprotokollet föreslagna ändringar i förordningen angående försäljning af vin, maldrycker, kokadt kaffe och andra tillagade, icke spirituösa drycker.»

Denna proposition är föranledd af Riksdagens skrifvelse den 19 maj 1890, hvori Riksdagen anförde att, då genom tid efter annan utfärdade lagbestämmelser *handlandes* rättighet till försäljning af maldrycker blifvit så inskränkt, att hvarje missbruk från deras sida, ledande till oordningar och allmänna lugnet störande uppträden, måste anses vara i väsentlig mån förebygdt, det skulle vara oegentligt om lagstiftningen icke vidtoge några åtgärder till förekommande af de missbruk, som i berörda afseende kunde föranledas genom den utaf *tillverkare* af dylika drycker bedrifna försäljning. Egare af bryggerier syntes icke vara i fråga om föryttrandet af sina tillverkningar bundna af de i nådiga förordningen den 24 oktober

Bih. till Riksd. Prot. 1891. 7 Saml. 17 Häft. (N:o 30).

1885 för handlande och andra föreskrifna inskränkningar i rättigheten till försäljning för afhemtning af ifrågavarande drycker, och ett lagstadgande syntes därför vara erforderligt på det att ej tillverkaren skulle såsom hittills intaga en framför alla andra försäljare af maldrycker gynnad ställning. Men då maldrycker, måttligt njutna, vore icke blott oskadliga, utan äfven stärkande och närande, samt såväl tillverkning som försäljning af desamma sålunda vore en både loflig och i många afseenden nyttig näring, i hvars utöfvande lagstiftaren endast i högsta nödfall och undantagsvis borde hämmande ingripa, borde någon allmänt gällande föreskrift om viss bestämd inskränkning deri icke omedelbart i lag meddelas, så mycket mindre, som olika förhållanden i skilda delar af landet kunde göra en dylik inskränkning på det ena stället lika öfverflödig, som på ett annat af behof påkallad. Den ifrågasatta inskränkningen syntes icke heller i något fall böra utsträckas till den försäljning till afhemtning, som af tillverkaren idkades på hans kontor eller på sjelfva tillverkningsstället antingen omedelbarligen eller medelst dit ingående requisitioner och deraf föranledda försändningar af reqvirerade varor till requisitionsorten, utan endast afse den försäljning, som under maldryckernas kringförande i stad eller på landet för bryggeriernas räkning bedrefves med samma drycker. Beträffande sjelfva arten af berörda inskränkning, kunde det måhända i allmänhet vara lämpligt och erforderligt, att inom en kommun, der försäljning af ifrågavarande beskaffenhet föranledt ordningar, densamma helt och hållet förbjödes för alltid eller viss tid, men det låte tänka sig att förhållandena kunde vara sådana att en ringare inskränkning i försäljningsrättigheten, såsom dess förbudande å viss plats eller å vissa tider, skulle kunna vara för ändamålet tillräcklig. Hvad anginge den myndighet, hvilken skulle ega meddela ifrågavarande förbud, syntes det icke vara fullt välbetänkt att i första hand åt kommunalstyrelsen öfverlåta denna rätt, emedan, om man också finge antaga att något missbruk af densamma icke vore att befara, möjligheten härtill dock stode öppen. Riksdagen ansåge därför *dels* att magten att genom förbud inskränka tillverkarens ifrågavarande försäljningsrätt bäst och med största trygghet borde kunna öfverlemnas åt högsta polismyndigheten inom orten, hvilken å ena sidan väl borde hafva samma intresse för lugnets bevarande och ordningens upprätthållande som kommunalstyrelsen och å andra sidan vore underkastad embetsmannans ansvar för sina beslut, *dels* att denna magt icke borde inskränkas blott till att helt och hållet förbjuda den försäljningsrätt, hvarom fråga vore, utan äfven att i den af Riksdagen sålunda antydda

riktning föreskrifva sådana inskränkningar i densamma, som kunde vara för ändamålet erforderliga.

Med anledning af hvad sålunda anförts, och då oordningar icke sällan uppstode vid de tillfällen, då tillverkare af maldrycker hölle sådana drycker till salu medelst kringföring, samt de missbruk, som dervid förekomme, lika litet borde lemnas opåaktade som andra missbruk vid maldrycksförsäljning, anhöll Riksdagen om sådan ändring i gällande lagstiftning angående vin och maldrycker m. m. att, der tillverkare af maldrycker hölle sådana drycker till salu medelst kringföring och oordningar deraf föranleddes, konungens befallningshafvande skulle ega att, sedan den, hvars rätt vore i fråga, äfvensom i stad magistraten och å landet kommunalnämnden blifvit hörda, för viss tid eller för alltid förbjuda sådan tillverkare all dylik försäljning inom en eller flera kommuner eller ock föreskrifva sådana inskränkningar i berörda försäljningsrätt, hvartill omständigheterna kunde föranleda.

Såsom framgår af det propositionen bilagda utdrag af statsrådsprotokollet, infordrades i anledning af denna Riksdagens skrifvelse utlåtanden från öfverståthållareembetet och konungens befallningshafvande i rikets samtliga län, och har utskottet af dessa utlåtanden, hvilka, jemte en af styrelsen för svenska bryggareföreningen till Kongl. Maj:t ingifven skrift, hållits utskottet till handa, inhemtat, att myndigheterna med några få undantag tillstyrkt en förändring i lagstiftningen angående handeln med maldrycker i den af Riksdagen angifna riktning, men att vissa länsstyrelser derjemte framhållit, bland annat, dels att de ifrågasatta inskränkningarna i rätten att genom kringföring afyttra dylika drycker borde gälla icke blott tillverkare, utan jemväl och företrädesvis s. k. öltappare, dels ock behovet af en föreskrift, hvarigenom en tillverkare af maldrycker blefve i afseende å den försäljning af dylika drycker till afhemtning, som af honom idkades annorstädes än å tillverkningsstället, underkastad samma bestämmelser, som gälde för handlande, hvilken idkade dylik försäljning, äfvensom att nämnda styrelse hemställt, att Riksdagens ofvan berörda framställning icke måtte vinna afseende.

De uti ifrågavarande, af båda kamrarna till lagutskottet hänvisade proposition föreslagna förändringar äro:

- a) att ett stadgande införes derom att, om å landet eller i stad

utom stadens planlagda område vin eller maldrycker kringföras för försäljning och det visar sig att derigenom olofflig utskänkning främjas eller oordningar eljest föranledas, i stad magistraten och på landet kommunalnämnden skall ega att för viss tid eller för alltid förbjuda den, som kringföringen besörjer, äfvensom, der omständigheterna dertill föranleda, den, för hvars räkning försäljningen sker, att till afsalu kringföra eller låta kringföra dylika drycker eller ock föreskrifva sådana inskränkningar i rätten dertill, som må finnas af omständigheterna påkallade; dock att tillverkare af dylika drycker icke må förbjudas att genom kringföring utbjuda och afyttra sina tillverkningar inom hus eller å fartyg;

b) att föreskriften i 15 § 1 mom. af förordningen erhåller sådan lydelse att, om *någon* håller vin eller maldrycker för afhemtning till salu och det visar sig att genom försäljningen olofflig utskänkning främjas eller oordningar eljest föranledas, i stad magistraten och på landet kommunalnämnden eger att för viss tid eller för alltid förbjuda honom all vidare försäljning af nämnda drycker *eller stadga sådana inskränkningar i afseende å försäljningen*, som må finnas af omständigheterna påkallade; dock att hvad sålunda föreskrifves icke må tillämpas å den försäljning till afhemtning, som tillverkare af vin eller maldrycker idkar å tillverkningsstället;

c) att 14 § 4 mom. af förordningen ändras sålunda att, om oordningar förekomma å utskänkings- eller försäljningsstället på landet eller i stad utom stadens planlagda område vid marknad, kungjord allmän torgdag, läger eller annat vapenöfningsmöte, mönstring, ting, auktion eller annan till folksamling föranledande förrättning eller då eljest större folksamling eger rum, kronobetjent på landet och polismyndigheten i stad må ega att, om oordningarna fortfara oaktadt skedd erinran från krono- eller polisbetjeningen, omedelbarligen förbjuda och, om förhållandet sådant påkallar, förhindra utskänkningens eller försäljningens fortsättande vid tillfället;

d) att enahanda befogenhet äfven må tillerkännas kronobetjeningen och polismyndigheten med afseende å försäljning af vin eller maldrycker till afhemtning eller medelst kringföring å landet och i stad utom stadens planlagda område; samt

e) att 22 § af förordningen ändras sålunda, att dels i början af paragrafen orden »eller eljest» utbytas emot orden »eller på annat dylikt sätt», dels ock slutet af paragrafen erhåller sådan lydelse, att hvad i 14 § 4 mom. är till förekommande af oordningar stadgadt jemväl skall i afseende å försäljning i ringa omfattning utomhus på landet eller i stad

utom stadens planlagda område vid de ofvan i 22 § omförmälda tillfällen eller då eljest större folksamling eger rum lända till efterrättelse.

Rörande dessa förändringar anförde departementschefen vid ärendets föredragning i statsrådet, bland annat, följande:

»Lika med Riksdagen samt det öfvervägande flertalet af de i ärendet hörda myndigheterna anser äfven jag omständigheterna påkalla en förändring i lagstiftningen rörande handeln med maltdrycker derhän, att vederbörande myndighet må ega att, då kringförandet af dylika drycker till försäljning visar sig medföra oordningar, förbjuda dylikt kringförande eller stadga sådana inskränkningar i afseende derå, som må finnas erforderliga. Men de bestämmelser, Riksdagen i ämnet ifrågasatt, synas mig dock icke vara af beskaffenhet att kunna oförändrade godkännas.

Först och främst torde, såvida syftet med en dylik förändring skall kunna uppnås, det vara oundgängligt att förändringen kommer att gälla icke blott, såsom Riksdagen ifrågasatt, det kringförande, som verkställs af tillverkaren, utan jemväl den ambulatoriska maltdryckshandel, som bedrifves af andra, särskildt af s. k. öltappare.

Vidare och då maltdryckers kringförande till försäljning kan gifva anledning till oordningar, fastän den, för hvars räkning försäljningen sker, gjort hvad på honom ankommit för att förekomma dylika oordningar, synes det mig obilligt att det förbud eller den inskränkning i afseende å försäljningen, som i följd af oordningarna må finnas nödig, ovilkorligen skall drabba den, för hvilkens räkning försäljningen skett. I dylika fall, då denne icke kan anses hafva varit till oordningarna vållande, utan dessa berott på åtgärder eller försumlighet af det biträde, som besörjt varans kringförande, synes mig förbudet eller inskränkningen böra träffa endast den sistnämnde, så att denne förbjudes att till afsalu kringföra ifrågasvarande slags drycker eller vissa inskränkningar stadgas i hans rätt dertill.

Då inskränkningarna i en maltdryckstillverkares rätt att afyttra sina egna tillverkningar icke böra sträckas längre än oundgängligen nödigt är för vinnande af det med lagförändringen åsyftade målet, bör tillverkaren icke i något fall kunna förbjudas att genom kringföring utbjuda och afyttra af honom tillverkade maltdrycker i enskilda hushåll eller eljest inom hus, ej heller å fartyg. Erfarenheten har icke ådagalagt behovet af ett förbud emot detta slags försäljning, hvilket skulle innebära en fullständig förändring af det sätt, hvarpå bryggeriernas försäljning för närvarande bedrifves. Om en sådan inskränkning, som jag nu antydt, stadgas i myndigheternas rätt att förbjuda maltdryckers kringförande för försäljning,

torde ock de betänkligheter vara i hufvudsak undanröjda, hvilka i bryggeriföreningens ofvan berörda skrift uttalats emot den af Riksdagen ifrågasatta lagförändringen.

Enligt Riksdagens förslag skulle den ifrågasatta förändringen blifva gällande icke blott för landsbygden, utan jemväl för städerna. På sätt Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Kopparbergs län framhållit, torde dock inskränkningar i den ambulatoriska maltdryckshandeln icke vara behöfliga i städerna, der dels maltdryckers kringförande till salu annorledes än för afyttrande inom hus eller å fartyg mindre ofta förekommer, dels ock polisbevakningen i allmänhet torde vara tillräcklig för att förekomma möjliga oordningar. Dock gäller detta endast för städernas bebyggda områden. För de delar af en stad, som ligga utom det planlagda området, torde den ifrågasatta lagförändringen böra blifva gällande lika väl som för landet.

Hvad Riksdagen anført derom att rätten att stadga förbud eller inskränkning i försäljningsrätten, hvarom nu är fråga, icke borde tillkomma de kommunala myndigheterna, utan endast Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, torde, derest maltdryckstillverkare endast i ofvan angifna afseenden kunna lida inskränkningar i rätten att försälja sina tillverkningar, icke föranleda till ett afvikande från hvad för andra likartade fall är stadgadt i gällande förordning angående försäljning af vin, maltdrycker m. m. den 24 oktober 1885. Enligt 14 och 15 §§ af denna förordning må förbud emot utskänkning eller försäljning till afhemtning af vin och maltdrycker meddelas i stad af magistraten och på landet af kommunalnämnden, dock att beslutet skall inom åtta dagar underställas Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes pröfning. Derjemte är Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande förbehållen befogenhet att omedelbarligen meddela dylikt förbud, sedan den, hvars rätt är i fråga, äfvensom magistraten eller kommunalnämnden blifvit hörde. Dessa bestämmelser synas mig alltså böra blifva gällande äfven i nu ifrågavarande hänseende.

I öfverensstämmelse med hvad i 15 § af nyssberörda förordning är stadgadt rörande förbud emot försäljning till afhemtning af vin eller maltdrycker torde det nu ifrågasatta stadgandet böra affattas så, att förbud emot kringföring till afsalu eller inskränkning i rätten dertill må meddelas, icke blott när oordningar af försäljningen föranledas, utan äfven då det visar sig, att genom försäljningen oloflig utskänkning främjas. Likaledes torde stadgandet böra blifva gällande icke blott i fråga om maltdrycker, utan äfven i fråga om vin, då det icke finnes något skäl hvar-

för icke kringförandet till försäljning af sistnämnda slags dryck, om sådant skulle förekomma, borde vara underkastadt samma bestämmelser som gälla för maldrycker.

I sammanhang med de förändringar i lagstiftningen rörande handeln med vin och maldrycker, hvilka omedelbart föranledas af Riksdagens ofvanberörda anhållan, torde det böra tagas i öfvervägande huruvida icke jemväl vissa andra förändringar äro behöfliga till förekommande af oordningar till följd af handeln med dylika drycker.

Såsom ofvan blifvit antydt, hafva vissa länsstyrelser i sina yttranden hemställt att ett stadgande måtte meddelas, hvarigenom föreskrifterna i 15 § af ofvan åberopade förordning den 24 oktober 1885, enligt hvilka vederbörande myndighet eger förbjuda *handlande* att sälja vin eller maldrycker till afhemtning, uttryckligen förklarades gällande äfven i fråga om den försäljning af maldrycker till afhemtning, som af tillverkare utaf dylika drycker idkas annorstädes än å tillverkningsstället. Icke så sällan förekommer att ett bryggeri inom annan kommun och stundom inom annat län än der tillverkningen drifves inrättat filial för försäljning af sina tillverkningar. Det har till och med inträffat att, sedan en handlande blifvit för all framtid förbjuden att idka försäljning af maldrycker, i följd deraf att försäljningen orsakat oordningar, det bryggeri, hvars tillverkningar han förut afyttrat, inrättat en filial på samma ställe, der handeln bedrifvits, och till föreståndare därför antagit samma handlande, hvarigenom man alltså sökt kringgå det denne meddelade förbudet. Ehuru bestämmelserna i nyssberörda § otvifvelaktigt äro tillämpliga å dylika filialer i de fall, då vederbörande tillverkare anmält sig att idka handel med maldrycker vid filialen, synes det mig likväl önskvärdt att paragrafen ändras så, att dess bestämmelser blifva gällande i alla händelser, då en tillverkare idkar försäljning af maldrycker till afhemtning annorstädes än å tillverkningsstället. Det synes mig nemligen icke finnas något skäl, hvarför tillverkaren i afseende å *denna* försäljning skulle vara mindre än en handlande skyldig att underkasta sig de inskränkningar, som i den allmänna ordningens intresse må finnas nödiga.

Enligt nu gällande lagstiftning har försäljning af vin eller maldrycker till afhemtning, der den föranleder till oordningar, ansetts icke kunna förbjudas annat än för en viss fortlöpande tidrymd eller för alltid. Erfarenheten har likväl gifvit vid handen att det vore önskvärdt, att vederbörande myndigheter äfven egde befogenhet att stadga vissa andra inskränkningar i afseende å försäljningen. Särskildt kunna t. ex. fall förekomma, då en

maltdryckshandel, hvilken skötes på ett oklanderligt sätt, likväl visar sig vid vissa tillfällen, såsom marknader, torgdagar eller dylikt, då en större folkmängd samlas, gifva anledning till oordningar eller främja olofflig utskänkning. I den allmänna ordningens intresse synes det mig önskvärdt, att i dylika fall rättighet beredes myndigheterna att i samma ordning, som är stadgad för meddelande af absolut förbud för försäljning till afhemtning, äfven påbjuda att försäljning icke må ega rum vid sådana tillfällen, som ofvan antydts, liksom jag äfven anser kronobetjeningen böra i afseende å försäljning till afhemtning ega samma rätt, som enligt 14 § 4 mom. af förordningen den 24 oktober 1885 tillkommer densamma i afseende å utskänkning af vin och maltdrycker samt andra i förordningen åsyftade drycker, nemligen att, der å landet vid marknad, kungjord allmän torgdag, läger eller annat vapenöfningsmöte, mönstring, ting, auktion eller annan till folksamling föranledande förrättning oordningar uppstå å försäljningsstället, omedelbart förbjuda och förhindra försäljningens fortsättande vid tillfället.

I sammanhang härmed torde vara skäl att utsträcka kronobetjeningens befogenhet i detta hänseende jemväl till andra tillfällen, då större folksamling eger rum, än de i nyssberörda lagrum åsyftade offentliga förrättningar, liksom ock polismyndigheten i stad torde böra tilläggas enahanda rätt i afseende å försäljning, som eger rum i stad utom stadens planlagda områden.

Enligt 22 § af ofta nämnda förordning äro förordningens föreskrifter icke i allmänhet tillämpliga på dem, som utomhus i ringa omfattning vare sig medelst kringbärande eller från bord eller eljest idka försäljning af maltdrycker. För att noggrannare begränsa omfånget af denna undantagsbestämmelse och utmärka att till den försäljning, som i denna § afses, icke kan hänföras försäljning genom varans kringförande medelst häst och åkdon, synes det mig lämpligt att orden »eller eljest» utbytas mot orden »eller på annat dylikt sätt». Likaledes torde bestämmelsen i slutet af denna § derom, att hvad i 14 § 4 mom. af förordningen är till förekommande af oordningar stadgadt skall jemväl i afseende å försäljning i ringa omfattning utomhus på landet lända till efterrättelse vid de tillfällen, som omförmälas i sistnämnda lagrum enligt dess nuvarande lydelse, böra undergå förändringar, motsvarande dem, som föreslagits i sistberörda lagrum.»

De af departementschefen sålunda förordade förändringar i lagstiftningen rörande handeln med vin och maltdrycker synas utskottet så väl

af behof påkallade som väl afpassade; och har utskottet endast i ett hänseende en erinran att göra mot det framlagda förslaget.

Som bekant afsåg Riksdagen, att den i dess ofvan berörda skrifvelse ifrågasatta förändring skulle gälla icke blott för landsbygden, utan jemväl för städerna. Det nu framlagda förslaget har emellertid af skäl, hvilka ofvan anförts, blifvit inskränkt att i afseende å de förändringar, som omförmälas i punkterna *a*, *c*, *d* och *e*, gälla endast för landsbygden och det icke planlagda stadsområdet. Utskottet håller likväl före, att då sådana missbruk som de, hvilka det här gäller att stäffa, kunna förekomma i städerna inom det planlagda området, ifrågavarande förändringar böra utsträckas att gälla städerna i deras helhet. En inskränkning af dessa bestämmelsers tillämplighet, så att de i stad finge gälla endast utom det planlagda området, skulle säkerligen mången gång föranleda svårigheter och oegentligheter. I flera städer finnas nemligen, ofta i rätt stor omfattning, planlagda områden, hvilka äro obebyggda och hvilkas gränser mot de icke planlagda områdena ej äro å marken utmärkta. Polisbevakningen inom de förstnämnda områdena torde icke vara i afsevärd mån mera verksam än inom de sistnämnda. Dessutom anser utskottet sig böra erinra, att åtminstone i rikets mindre städer polisbevakningen ingalunda allmänt kan anses tillräcklig för att helt och hållet förekomma möjliga oordningar af ifrågavarande slag.

Då utskottet, såsom förut är nämndt, icke i öfrigt funnit anledning till någon anmärkning, får utskottet tillstyrka,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anmäla, att Riksdagen vid granskning af förevarande framställning icke funnit skäl till annan erinran, än att de i punkterna *a*, *c*, *d* och *e* föreslagna förändringarne ansetts böra gälla i stad utan inskränkning till dess icke planlagda område.

Stockholm den 13 april 1891.

På lagutskottets vägnar:

C. A. SJÖCRONA.

Reservation af herrar *Lilienberg* och *Mankell*.

Herrar *Hasselrot* och *H. Andersson* hafva begärt få antecknad, att de icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.

Bih. till Riksd. Prot. 1891. 7 Saml. 17 Häft. (N:o 30).